

Toivon ja lohdun maisemissa

TALOUSKRIISI, ALUEELLISUUS
JA MERKITYSTEN TALOUS

1990-luvun lama oli alueellisesti yhtä vaihteleva kuin suomalaiset kansallismaisemat. Kasvukeskusten ulkopuolella talouden taantuma kosketti lähes jokaista kansalaista suoraan tai välillisesti. Syrjäseuduilla ja haja-asutusalueilla kyläkauppojen, koulujen, postien ja terveyskeskusosastojen lakkauttamisesta tuli arkipäivää. Maaseudun lama oli rakenteellisesti syvempi, kun vertaamme sitä etelän kasvukeskusten kokemuksiin.

Talouden taantuma ei ollut yhtenäinen prosessi maakunnissakaan. Laman

Artikkelissa tarkastellaan sitä, millaisin keinoin neljän maakuntalehden pääkirjoituksissa käsiteltiin 1990-luvun talouskriisin muotoja Suomessa. Esimerkiksi sitä, miten legitimaatiokriisi muuntui ryhmien ja yksilöiden identiteettikriiseiksi? Tai miten alueellinen merkitystalouden dynamiikka muokkasi yhteisölle tarkoituksenmukaisia tulkintoja maailman menosta? Näitä kysymyksiä tarkastellaan kulttuurimaantieteen ja legitimaatiokriisiä kuvaavien teorioiden avulla.

Artikkeli osoittaa, että laman jäsentyminen alueellisessa julkisuudessa oli yhtälö, johon vaikuttivat monet eri muuttujat. Pääkirjoitusagendan muotoutuminen heijasti alueen poliittista, kulttuurista ja taloudellista jäsentymistä sekä alueellisella että kansallisella tasolla. Siihen vaikuttivat lehden sisäinen journalistinen kulttuuri, lehden linja ja aiemat taustasidokset. Erityisesti siihen vaikuttivat alueellinen vauraus, valtion harjoittama aluepolitiikka ja päätoimittajien aktiivinen toiminta. Artikkelin mukaan talouskriisi ei ainoastaan polarisoinut alueita talousmaantieteen termein. Kriisi eriytti myös kulttuurista kieliooppia eri alueilla. Analyysissä kehitetty merkitystalouden käsite pyrkii kokoaamaan alueellisen suhdejärjestelmän edellisten tekijöiden tuloksena ja pohtimaan alueellisten muuttujien roolia journalismiin vaikuttavana tekijänä.

kesto ja ajoitus vaihtelivat huomattavasti maan eri osissa. Kriisin jälkeinen taloudellinen kehitys hidastui ja osin pysähtyi useissa maakunnissa (Peltola 1997; Okko ym. 1998, 44; Böckerman 1998). Nuorten ja koulutettujen ihmisten muuttoliike suuntautui kohti kaupunkeja muuttaen syrjäseutujen väestörakennetta. Taloudellinen ja sosiaalinen pääoma keskittyi, reuna-alueet autioituivat. Se, lisääntyikö alueiden välinen eriarvoisuus lopullisesti, selviää vasta tulevana vuosikymmeninä.

Talouskriisin julkinen kuva riippui pitkälti tiedotusvälineestä. Kun valtaviestimet puhuivat koko Suomen lamasta, alueellinen eriarvoisuus herätti keskustelua paikallisissa ja maakunnallisissa viestimissä. Tämä keskustelu kannavoitui kannanottoina, joissa valtion ja alueen välistä suhdetta arvioitiin kriittisesti pääkirjoitussivuilla ja eetterissä. Talouden kriisi laajeni julkisen keskustelun kautta poliittisen järjestelmän legitimaatiokriiseiksi. Jatkuessaan kriisi vaikutti yhä enemmän yksilöihin

muuttaen talouskriisin kansalaisten identiteettikriiseiksi.

Tarkastelen tässä artikkelissa sitä, millaisin keinoin neljän maakuntalehden pääkirjoituksissa käsiteltiin talouskriisin eri muotoja: esimerkiksi sitä, miten legitimaatiokriisi muuntui ryhmien ja yksilöiden identiteettikriiseiksi tai miten alueelli-

nen *merkitystalouden* dynamiikka muokkasi yhteisölle tarkoituksenmukaisia tulokintoja maailman menosta.

Näitä kysymyksiä tarkastelen kulttuurimaantieteen ja legitimaatiokriisiä kuvaavien teorioiden avulla¹. Tutkimukseni mukaan talouskriisi ei talusmaantieteen termein ilmaistuna ainoastaan *polarisoanut* alueita. Kriisi eriytti myös *kulttuurista kielioppia*² eri alueilla. Alueellinen itseymmärrysprosessi oli perustavalla tavalla erilainen neljässä tutkitussa maakunnassa. Suomalainen yhteiskuntaan ei siis ole yksi kulttuurinen systeemi. Maantieteelliset reunaehdot erottelevat yhteisöjä, jotka oman merkitystaloutensa kautta rakentuvat suhteellisen itsenäisiksi alueellisiksi systeemeiksi.

Spatiaalisuuden haasteet: aika, paikka ja alueellinen järjestelmä

Spatiaalisuus on ollut viime vuosikymmenen aikana yhä vahvemmin mukana myös viestinnän tutkimuksen lähtökohtana (Morley 2001; Morley & Robins 1995; Urry 2000). Yhteiskuntatieteissä spatiaalisuuden mukaan ottaminen on useimmiten tuottanut joko kulttuuritutkimuksellisesti orientoitunutta kuvausta alueiden erilaisesta luonteesta tai globalisaatiokeskustelusta irronnutta pohdintaa etnisyyden, kotimaan, juurien ja uudenlaisen liikkuvuuden luonteesta.³ Itse alueellisuuden dynamiikkaa ja viestinnän vaikutusta osana alueen taloudellista rakennetta on harvemmin pyritty ymmärtämään⁴.

Ongelmana edellisen kaltaisessa, puhtaasti kulttuuritutkimuksen sisälle sijoittuvassa analyysissä on usein ollut se, että siinä on ollut helppo sortua *essentialistisiin* väittämiin. Tässä tapauksessa alueellinen tai kansallinen identiteetti ja kulttuuri on nostettu selittäjäksi kaikilla analyysin tasoilla. Toisaalta lehdistötutkijoiden on ollut helppo sortua myös deduktiiviseen virhepäätelmään redusoidulla esimerkiksi sanomalehden tekstit yhteiskunnan taloudellis-poliittisia rakenteita heijastavaksi, yksioikoiseksi kuvaukseksi (ks. kuitenkin Pietilä & Sondermann 1994)⁵.

Tila, paikka ja alue ovat yhtä kaikki keskeisiä käsitteitä yrityksille kartoittaa ja analysoida kansallisvaltion spatiaalista ja sosiaalista jäsentymistä. Nämä käsitteet eivät merkitse liikkumatonta objektia vaan jatkuvaa, meneillään olevaa kulttuurista prosessia. Maantieteelliset tilat (alueet, territoriot) sellaisenaan eivät ole tausta sosiaalis-historiallisille tapahtumille. Spatiaalisuus voidaan enemmänkin nähdä näiden tapahtumien ja muutosten määrittäjinä (Lefebvre 1991; Jarvis

1998; Dodghson 1998). Alue ei ole sosiaalisen elämän areena vaan välittävä aines, jossa sosiaalinen elämä rakennetaan ja uusinnetaan. Spatiaalisuus on osa yhteiskunnallista suhdejärjestelmää, jonka kautta yhteisöt ja sosiaalinen elämä tulevat osaksi yhteiskuntaa.

Tutkimuskohteena tila, paikka ja alue ovat jatkuvan määrittelyn kohteita. Niinpä nykyisin ainoastaan konkreettisen realismin ja kulttuurisen empirismin mukaan paikka tai alue voisi tarkoittaa maailmassa osoitettavaa kohdetta, jonka vieressä on toinen tutkittava objekti (paikka tai alue). Spatiaalisia suhteita onkin yhä enemmän ruvettu tarkastelemaan päivittäin erilaisten käytäntöjen kautta esiin tulevana *diskursiivisena* toimintana (Allen ym. 1998; Morley & Robins 1995). Alueellisuus voidaan ymmärtää ajassa tapahtuvana symbolisena toimintana yhtä paljon kuin fyysisenä ja maantieteellisenä olemassaolona. Sen vuoksi alueellisuutta – tiloja ja paikkoja – on tarkasteltava niin menneisyyttä koodaavien dokumenttien koosteena kuin alueita muovaavien valtasuhteiden järjestelmänä.

Alueellisuuden historiallisia yksiköitä ovat Suomessa olleet maakunnat. Ne ovat aikanaan kehittyneet valtion hallinnollisten tarpeiden, yhteisten intressien ja alueellisen yhteistoiminnan pohjalta. Historiallisten maakuntien alueellinen yhteisyys on muotoutunut pitkän ajan kuluessa ja maakuntien perustekijöitä ovat olleet kielimurre, oma kulttuurinen perinne ja yhteiset organisaatiot. Edellisten tekijöiden integroiva osuus on tosin vähitellen menettänyt merkitystään ja varsinkin 1990-luvulla tullessa maakunnallinen lehdistö on ollut tärkeimpiä instituutioita alueellisuuden tuottajana.⁶

Ehkäpä suurin syy alueellisen järjestelmän uudelleen määrittelyyn onkin juuri teoreettisten ja hallinnollisten rajojen muutos. Tämän vuoksi tutkimuskohteena alueellisuutta tarkastellaankin yhä enemmän konstruoituna, ei niinkään konkreettisenä kategoriana, esimerkiksi maakuntana. (Massey 1998; Allen ym. 1996; Häkli 1999). Kun alueellisuutta ja maakuntia tarkastellaan sanomalehtitekstien kautta, keskeiseksi tutkiskelun kohteeksi nousee lehtien kattamien alueiden muodostuminen symbolisesti sekä se, kuinka erilaiset kriisin muodot läpäisevät tämän symbolisen systeemin.

Alue tai maakunta voidaan siis määritellä diskursiiviseksi konstruktioksi, jonka rakentamiseen osallistuvat monet eri instituutiot, kuten esimerkiksi maakuntalehdet. Lehden muodostama yhteisö on eräs alueellinen instituutio, joka toiminnallaan ikään kuin tuottaa aluetta – tekee sen kirjaimellisesti julkiseksi joka päivä.

Alueellisuus ja maakunnallisuus on siten usein nyky-yhteiskunnassa poliittista, kulttuurista ja taloudellista. Asiaa voi tarkastella myös käänteisesti, eli nähdä poliittinen vallankäyttö, talous tai kansallinen kulttuuri alueellisina ilmiöinä. Näin esimerkiksi erilaiset rajat ja hierarkiat, representaatiot ja kuvaukset, alueet ja territoriot liittyvät usein yhteiskunnalliseen vallankäyttöön. Näitä puhetapoja, suhteita tai tekoja purkamalla yhteiskunnallisen vallankäytön luonne tulee esille (Häkli 1994, 58; Foucault 1980, 149; Lefebvre 1991).

Kriisin diskursiivinen luonne

Miten talouskriisiä on sitten mahdollista tarkastella sanomalehtien lama-aikaa kuvaavien kirjoitusten kautta? Jotta talouskriisiä voisi analysoida, on tietenkin ensin määriteltävä, mitä kriisi käsitteenä merkitsee ja millaisia kriisin muotoja teksteistä voidaan erotella.

Kriisi-käsitteen etymologia viittaa Hayn mukaan (1996, 87) kreikan sanaan – κρισις, κρισις – joka tarkoittaa kirjaimellisesti päätöksen tekemistä. Kriisi on äkillinen repeämän, keskeytymisen ja muutoksen hetki. Kriisi ei kuitenkaan mer-

kitse luhistumista tai epäjatkuvuutta. Käsite viittaa enemmänkin muuttumiseen, muodonmuutoksen ja uuden kehityslinjan alkamiseen jossain systeemissä.

Habermasin mukaan (1975, 1) kriisi viittaa lääketieteelliseen diskurssiin. Kriisi on "taudin vaihe, jossa päätetään ovatko sairastuneen voimat parantumiseen riittävät". Kriisi liitetään ulkopuoliseen voimaan, joka heilauttaa systeemiä sen normaalista itsemääräämisen tilasta. Näin kriisiä ei voida erottaa siitä näkökulmasta ja kokemuksesta, jonka ainoastaan kriisin kokenut voi pukea sanoiksi. Kriisin käsite sisältääkin sekä eletyn kokemuksen että mitattavan häiriön näkymisen esimerkiksi alueiden taloudellisissa ja kulttuurisissa rakenteissa.

Tämän vuoksi ei liene yllättävää, että kriisin kollektiivinen kokemus saattaa alkuun sävyttyä siitä, miten se diskursiivisesti kuvataan. Hartin mukaan (1993, 41) tärkein kriisin hallinnan instrumentti on juuri kieli. Ne, jotka toimivat diskursiivista hallintavaltaa käyttävissä asemassa, pitävät käsissään myös avaimia kriisin ratkaisuun. Kieli ja määrittelyvalta on aina haluttua symbolista pääomaa ja erityisesti kriisin aikaan.

Journalismi osana julkista määrittelyvaltaa voidaan määritellä sosiaalisesti käytännöksi, joka asettuu yhteiskunnassa rakenteen ja elämismailman (makro- ja mikrotason) välille. Sosiaalisena käytäntönä journalismi toimii uusintaen taloudellista rakennetta ja elämismailmaa koskevia käsitejärjestelmiä. Talous on siten aina osa kulttuurista rakennetta (esim. Boden 1994, 20) ja rahalla on ihmisten arjessa sosiologisesti tutkittavia merkityksiä. Materiaalisen talouden symbolisesti tuotetut merkitykset ovat usein vaikutuksiltaan voimakkaita. Markkinat ja yksilöt reagoivat näihin julkisuudessa esitettyihin talouden symboleihin ja mielialoihin usein enemmän kuin tilastoihin ja barometreihin.

Kriisien muodot myöhäiskapitalistisessa yhteiskunnassa

Habermasin mukaan (1976, 45) talouskriisit voidaan jakaa kahteen luokkaan: systeemikriiseihin ja identiteettikriiseihin. Systeemikriisillä Habermas viittaa tilanteeseen, jossa kansallisvaltion yhteiskunnallinen yhteisyys, integraatio pettää. Systeemikriisillä tarkoitetaan tässä tapauksessa rakenteellista häiriötilaa, joka aiheuttaa poliittiselle eliitille hallinnan ja ohjauksen ongelmia (steering problems). Tyypillinen tällainen tilanne on vaikkapa silloin, kun valtion talous ei enää kasva ja istuva hallitus menettää kannatuksensa tuottavuuden laskun ja sen jälkeisen poliittisen legitimaatiokriisin myötä. Legitimaatiokriisi syntyy kansalaisten keskuudessa silloin, kun luottamus poliittisen eliitin kykyyn hallita maata on menetetty.

Systemien kerrostumat	Systeemikriisi	Identiteettikriisi
Taloudellinen	talouskriisi	–
Poliittinen	rationaalisuudenkriisi	legitimaatiokriisi
Sosio-kulttuurinen	–	motivaatiokriisi

Taulukko 1. **Systemi- ja identiteettikriisien alkuperä** (Habermas 1975, 45)

Identiteettikriisi sen sijaan syntyy silloin, kun yhteiskunnan sosiaalinen yhteisyys on koetuksella. Tällöin kansalaiset ovat tulleet jo tietoisiksi poliittisen ja taloudellisen johdon ongelmista, ja tuntevat henkilökohtaisen identiteettinsä uhatuksi. Identiteettikriisi on kansalaisille hyvin subjektiivinen kokemus verrattuna kansantalouden rakenteiden tasolla tapahtuvaan talouden taantumiseen ja sen

kokemiseen. Identiteettikriisissä yksilöt kokevat henkilökohtaisesti, kuinka kriisi ja heidän oma elämämaailmansa ovat suorassa yhteydessä. Kansalaiset muuttavat arjen toimintojaan ja miettivät elämäänsä jatkuvasti suhteessa hallinnon toimiin ja talouden vaihteluihin. Tällöin kansalaiset muuttavat usein kulutuskäyttäytymistään, miettivät asemaansa työmarkkinoilla, miettivät perheen perustamista ja varoivat lainanottoa. Tämä ei tarkoita sitä, että kansalaisten tai median havainnot peilaisivat "objektiivisia" tilanteita oikein. Kriisin havainnot ovat aina osittaisia ja vääristyneitä, ja siten myös sellaisenaan konstruoivat kriisin "todellisuutta".

Motivaatiokriisissä kansalaisten luottamus omien toimien perimmäiseen tarkoitukseen häviää. Kansalaisuudelle asetetut vaatimukset työelämän, koulutuksen ja hallinnon puolelta ovat ristiriidassa ulkoisten olosuhteiden kanssa. Tyypillinen ristiriitatilanne syntyy esimerkiksi silloin, kun työ- ja koulutuspaikkoja on liian vähän tarjolla. Tämän vuoksi yksilöt tuntevat itsensä voimattomiksi vaikeassa tilanteessa. Rationaalisuuden kriisi Habermasin mukaan (1975, 61) viittaa taas valtion kyvyttömyyteen vastata niihin vaateisiin, joita sille asetetaan. Tällöin erilaiset ohjauksen, hallinnan ja kriisijohtamisen mekanismit eivät enää riitä kilpailuvien, poliittisten päämäärien saavuttamiseksi. Tämän seurauksena ongelmat kasaantuvat, irrationaalisuus kasvaa, poliittiset vastakkainasettelut lisääntyvät ja lopulta järkipäiset toimintamallit rapautuvat.

Habermasin teorian omaperäisyys on juuri siinä, että se korostaa kriisin elettyä luonnetta, eikä ainoastaan kvantitatiivisesti mitattua kriisin syvyyttä. Habermas kuitenkin olettaa systeemin käsitteen kattavan koko kansallisvaltion rajaa-man yhteiskuntamuodon, eikä niinkään esimerkiksi alueellista systeemiä. Alueellisuus saattaa kuitenkin eriyttää kriisin kokemuksen, sen käsittelyn julkisuudessa ja jopa mitattavat vaikutukset esim. työllisyydessä tai bruttokansantuotteessa. Siksi alueellisuutta on tarkasteltava yhtenä yhteiskunnan ominaisuutena, joka saattaa eriyttää ja eriarvoistaa alueita.

Pääkirjoitusten maailma ja talouskriisi

Miten sitten legitimaatiokriisin ja identiteettikriisin muodot näkyivät maakunnallisten pääkirjoitusten tasolla? Miten legitimaatiokriisi muuntui ryhmien ja yksilöiden identiteettien kriiseiksi?

Alueellisten lehtien pääkirjoitukset ovat mielenkiintoinen tarkastelun kohde, koska niissä realisoituu muuta materiaalia enemmän lehden kanta ja suhde yleisiin yhteiskunnallisiin muutoksiin. Ne ovat julkisia näkökulmia ja kannanottoja, joissa suhteellisen pienessä tilassa ja kiteytyneenä keskustellaan varsin laajoista yhteiskunnallisista kokonaisuuksista. Pääkirjoitusten kieli on aina poliittisesti ja sosiaalisesti motivoitunutta. Sellaisenaan se muokkaa kolmea laajaa yhteisöllisen elämän aluetta: 1) tietoa ja uskomuksia todellisuudesta, 2) ryhmien ja alueiden välistä suhdetta, 3) sosiaalisten ja kulttuuristen identiteettien sisältöjä (esim. Fairclough 1992, 64).

Kun alueellisten uutisagendojen sisältöä ja temaattista jakautumista tarkasteltiin määrällisten aineistojen valossa, jännittäviä sisäisiä erilaisuuksia ja säännönmukaisuuksia oli nähtävissä⁸. Aineistoa järjestävänä työhypoteesina tutkimuksessa on aiempien kvalitatiivisten analyysien pohjalta muotoiltu väite siitä, että köyhät, itä-pohjois -akselilla ja eniten lamasta kärsineet alueet tuottavat maakuntalehdissään voimakkaammin traditionaalisten yhteisöjen suosimaa (organiseen) solidaarisuuteen ja sen edustamiin kansallisiin ja agrariiyhteiskunnasta kumpuaviin arvoihin liittyvää puhetta. Sen sijaan sellaiset alueet, jotka joko ovat talousalueena heterogeenisiä tai yhtäkkisesti joutuvat taantuman kautta

vaikeaan tilanteeseen (Etelä-Suomi, erityisesti Lahden seutu) tuottavat enemmän refleksiiviseen irtiottoon tähtäävää – elämänpolitiikkaan ja uusiin mahdollisuuksiin liittyvää – yksilö- tai toimijakeskeistä puhetta. Tähän liittyivät myös alueellisen uutisagendan määrälliset erot teemoittain.

Tutkimuksen otokseksi tuli hieman eri määrä ”alueellisia” ja maakunnallisia pääkirjoituksia tutkittavasta lehdestä riippuen.

Teemat	Pohjois-Karjala <i>Karjalainen</i> (N= 474)	Etelä-Pohjanmaa <i>Ilkka</i> (N= 147)	Lappi <i>Lapin Kansa</i> (N= 230)	Etelä-Suomi <i>Etelä-Suomen Sanomat</i> (N=118)
Alueen talous ja elinkeinoelämä	123	14	51	25
Maa- ja metsätalous	60	13	35	4
Alueen kehitys ja vertailu kansallisesti	109	23	37	33
Aluetuet	10	1	2	2
Eurooppa, lähialueet	18	16	20	4
Aluepoliittiset kannanotot	58	57	59	29
Alueellinen identiteetti	16	4	21	0
Keskusta-periferia-akseli	58	17	61	9
Lama ja hyvinvointivaltion purku	22	2	5	12

Taulukko 2. Alueellisten pääkirjoitusten jakautuminen teemoittain

Ensisijaisesti pääkirjoitusten jakautumisessa heijastuvat alueiden elinkeinoelämän rakenteelliset eroavaisuudet. Maatalous tai metsäteollisuus ei esimerkiksi ole Etelä-Suomessa pääkirjoitusagendan kärkipäässä, kun Lapissa alueen elinkeinoelämä saa suhteellisen paljon huomiota. Turismi ja sen tuoma palvelusektorin laajuus ja tärkeys Lapin alueelle aktualisoitui varsinkin 90-luvun talouskriisin aikana. Tämä näkyi lähinnä alueen matkailuarvon ja toisaalta matkailun tuomien työpaikkojen vähentymisenä turismin tyrehtyessä laman aikana. Pohjoisen-etelä akseli väriytyi usein aluepoliittiseksi ja sen avulla hahmotettiin myös suomalaisuuden erilaisuutta maantieteellisesti. Pohjoisen tai etelän ihminen olivat monella tapaa erilaisia pääkirjoitusten mukaan ts. ensisijainen suhde, joka Lapin Kansassa aktualisoitui oli maantieteellinen valtasuhde etelän ja pohjoisen välillä.

Pohjois-Karjalassa maa- ja metsätalouteen liittyvä huoli leimasi kymmenvuotiskautta. Alkutuotannon osuus bruttokansantuotteesta on tutkittavista alueista korkein ja tämä heijastuu myös pääkirjoitusten määrään. Teollisuustoiminta pohjautui pitkälti metsäteollisuuteen ja kaivostoimintaan. Puunjalostustehtaat ovat toimineet alueen suurimpina työllistäjinä ja varsinkin maaseutukeskuksissa niillä

on ollut korvaamaton merkitys maaseudun työllisyyden turvaajina. Etelä-Pohjanmaan Ilkka otti kantaa maaseudun ja maanviljelijöiden elämäntavan puolesta. Talouden taantuma ja sen jälkeinen EU-kehitys kohtelivat rajaseutuja kovalla kädellä – erityisesti Etelä-Pohjanmaata ja Pohjois-Karjalaa. Ilkassa otettiin hyvin voimakkaasti kantaa juuri EU-asioihin ja hallituksen aluepoliittisiin linjanvetoihin.

Aluekehitys, niin kuntien kuin kaupunkien talouteen liittyvät pääkirjoitukset olivat tosin selkeä teema kaikissa tutkittavissa lehdissä. Varsinkin vuosina 1992–1995 lähes kaikilla alueilla kuntien talousvaikeudet nousivat julkisuuteen. Etelä-Suomen Sanomien voimakas kannanotto kunnallisten palvelujen purkuun eroaa selkeästi muiden lehtien kannanotoista hyvinvointikeskustelussa. Pääkirjoitusten kärki kohdistui kansalliseen rakennemuutoskeskusteluun ja käytti enemmän levikkialuetta esimerkkinä supistuksista valtiontaloudessa. Alueen huonekaluteollisuuden supistuminen laman vaikutuksesta sekä siitä seuranneet työttömyyden johdannaisvaikutukset herättivät alueellisia kannanottoja.

Materiaalisesta taloudesta symbolien talouteen: merkitystalous ja kriisin olomuodot

Kun siirryin tutkimaan pääkirjoitusten laadullisia eroja huomasin, että lamasta kirjoitettiin hyvin erilaisten tulkinnan kehysten kautta. Olen kuvannut näitä eroja *merkitystalouden* käsitteen avulla. Merkitystalous viittaa vaihdannan prosessiin, joka esimerkiksi pääkirjoituksissa tulee esille tiettyjen alueille tärkeiden symbolien kierrättämisenä pääkirjoituksen teemasta ja ajankohdasta riippumatta.

Lehden merkitystalous eli kulttuurisen vaihdannan dialektiikka on prosessi, jossa poliittisen, kulttuurisen ja aluetaloudellisen sfäärin kautta kiteytyneet merkitykset suodattuvat osaksi lehden sisältöä ja ihmisten arkea. Merkitystalouden toimijoita ovat laajassa mielessä kaikki julkista määrittelyvaltaa käyttävät instituutiot ja henkilöt. Tässä tapauksessa merkitystalouden toimijoita ovat lehtien päätoimittajat, jotka kirjoittavat kulttuurisesti ja taloudellisesti eniten lisäarvoa tuottavista teemoista.

Merkitystalouden symbolit muotoutuvat yhteisön historiallisen muistin, aluetalouden ja markkinoiden vaihtosuhteissa. Merkitystalous tuottaa voittoa silloin, kun sen kierrättämille symboleille kehittyy lisäarvoa lukijoiden mielessä. Tyypillinen lisäarvoa tuottava symboli voisi olla vaikkapa käsitys ”historialliselle talonpoikaisuudelle rakentuvasta itsellisyydestä ja yritteliäisyydestä”. Silloin kun tällaisesta käsityksestä tulee uskomus, kansalaiset hyväksyvät symbolin oman identiteettinsä osaksi ja vaihdon välineeksi ympäristön kanssa. Tällöin esimerkiksi vaikeassakaan markkinatilanteessa yritystoiminnasta ei hevin luovuta ja yrittäjäksi ryhdytään helpommin, jos siihen on mahdollisuus.

Alkutilanteen kulttuurinen käsitys väestön luonteesta (itsellisyys ja yritteliäisyys) muuntuu kannattavaksi taloudelliseksi toiminnaksi (yrittämiseksi). Lisäarvoa tuottava symboli saa myös aikaan itseään toteuttavan kehän. Alueellinen yhteisö hyötyy toimivasta merkitysrakenteesta siten, että yhteisön sosiaalinen koheesio lisääntyy ja arjen jatkuvuudelle perustuva ontologinen turvallisuuden tunne kasvaa. Alueen asukkaat eivät mielellään ehkä muutakaan kotipaikkakunnaltaan, vaikka työmarkkinatilanne vaikeina aikoina näyttäisi huonolta. Tässä merkitystalouden lisäarvoa tuottavassa kierrossa hyötyvät kaikki vaihtosuhteessa olevat tahot: 1) Alueen talouselämä ja kunta alueella toimivien yrittäjien ja veronmaksajien muodossa, 2) lehti mainostilan ostajina ja lehden tilaajina ja 3) alueen väestö ontologisen turvallisuuden tunteen ja oman identiteetin vahvistumisen merkityksessä.

Merkitystalouden prosessiin kuuluvat myös negatiivisessa vaihtosuhteessa

syntyneet symboliset merkitysrakenteet, joita voidaan käyttää esimerkiksi aluepoliittisissa kannanotoissa osana merkityskamppailua. Esimerkkinä tästä voisi olla esimerkiksi käsitys siitä, että ”etelä riistää pohjoista eikä ymmärrä pohjoisen erityisolosuhteita”. Tällöin alkuun kulttuurinen käsitys muuntuu osaksi yhteisön kollektiivista vastarintaa ja pyrkii kyseenalaistamaan poliittisen järjestelmän oikeudenmukaisuuden. Yhteisön vastarinta lisää sen sisäistä koheesiota ja muuntaa taloudellisen kysymyksen poliittiseksi kysymykseksi.

Tässä tapauksessa käsitys etelän epäoikeudenmukaisuudesta muuntuu poliittiseksi vaihtosuhteeksi, jossa kyseenalaistetaan poliittisen järjestelmän kyky toimia oikeudenmukaisesti. Poliittisen järjestelmän legitimaatio on riippuvainen äänestäjistä ja järjestelmän on taattava itselleen myös alueellinen kannatus. Tässä tapauksessa alueen kansanedustaja saattaa esimerkiksi nostaa asian poliittiseen agendaan ja sitä kautta aktivoida aluepoliittisia toimia, jotka ovat maakunnalle taloudellisesti merkittäviä. Etelä riistäjänä -symbolista on tullut hyödyke, joka tuottaa poliittisen vaihtoarvon kautta mahdollisesti taloudellista lisäarvoa alueelle.

Merkitystalouden vaihtosuhteissa kiteytyvät siis kulttuuriseen kielioppiin sisältyvät vastakohtaparit. Seuraavassa taulukossa olen esittänyt tutkittavien alueiden merkitysrakenteita, joiden kautta lamatarinat loivat alueille ominaiset tulokinnan viitekehukset.

Merkitystalouden sfääri	Etelä <i>ESS</i>	Länsi <i>Ilkka</i>	Itä <i>Karjalainen</i>	Pohjoinen <i>Lapin Kansa</i>
Taloukriisi	Lama herkästi reagoivana sairautena	Lama poliittisena ilmiönä	Lama luonnonvoimana, koetuksena ja kurimuksena	Lama kirouksena
Legitimaa-tiokriisi	Poliittiset virheet, syllisten etsintä; poliittinen elämä pelinä; urbanismi vs. maatalous, välialueen maantieteellinen ambivalenssi; aluepolitiikan epäonnistuminen	Kansalaiset eriarvoisina joukkoina; talonpojat, eteläpohjalaiset; EU vs. itsemäärääminen; Poliitikot; omat vs. muut; ”Unioni simputtaa Suomea viime metreille”	Konsensus ja pyrkimys yhteistyöhön; ”Pohjois-Karjala nousee vain myönteisellä aktiivisuudella”	Järjestelmän sisäinen epäoikeuden mukaisuus ja riisto; ”valtionapujen salatiede”; etelä vs. pohjoinen;
Motivaatiokriisi	Kansalaisten vieraantuminen; Sukupolvien dynamiikan epäonnistuminen; Retoriikka individualistinen, riskeihin keskittynyt; liberalistinen; ”valtio syö pöydästäsi”	Talonpoikaisuudelle rakentuva suhde maakuntaan muutoksessa; maaseudun itseisarvo vaarassa; itsellisyys vs. riippuvaisuus; läntinen vs. itäinen; me-retoriikka	Periferia vs. keskus; syrjäytyminen; raja ja sodan muisto; menneisyys vs. nykyisyys; luonto kansallismaisemina; kehitysalue-retoriikka; itäinen vs. läntinen	Ambivalenssi suhteessa ”alueeseen” – alkuperäisyys vs. turismi; eksotiikka vs. arki; syrjäisyys ja asutus-rakenteen hajanaisuus; matkailuretoriikka

Taulukko 3. **Kriisien merkitysrakenteet tutkittavilla alueilla**

Kriisien merkitysrakenteet määrittyvät lehdissä suhdejärjestelmänä enemmänkin kuin selkeänä joukkona normeja, käsityksiä tai sääntöjä. Yhteisön sisällä lisäarvoa tuottaviksi symboleiksi määritellään yhtäältä parhaat taloudelliset kilpailuvaltit, toisaalta myös selkeimmät kulttuuriset erityispiirteet. Nämä määritellään usein suhteessa kansalliseen kokonaisuuteen, joka on kansalaisuuden motivaatorakenteen pohja. Merkitystalous tutkittavissa lehdissä rakentuu kuitenkin yhä traditionaalisista valtion ja alueiden hierarkiaan liittyvistä rakenteista käsin. Tällaisia ovat usein perinteisten elinkeinojen turvaaminen suhteessa muihin toimialoihin, tai historiallinen kansallisuus alueellisuuden määrittäjänä suhteessa vaikkapa kansainväliseen, vertikaaliseen verkottumiseen.

Taluskriisi saa eri konteksteissa erilaisen merkityksen. Se sijoittuu alueellisen lehden maisemaan, joka on rakentunut vuosikymmenien saatossa alueen väestön, elinkeinorakenteen ja valtiosuhteen yhteisvaikutuksesta. Esimerkiksi Lapin Kansassa taluskriisi saa kirjoittelussa kaksi suuntaa: ensimmäinen on valtion kassakriisi, joka näkyy Lapissa voimakkaasti; toinen on yleiseen BKT:n laskuun liittyvä trendi, josta seuraa turismin väheneminen. Kasinotalouden kriisi näkyy kalliiden lomahotellien konkurssina ja toisaalta valtion kassakriisi vähentyvinä julkisina varoina. Molemmat kanavoituvat Lapissa selvimmin osaksi rationaalisuuden kriisiä, jonka kautta järjestelmän legitimaatio joutuu koetukselle. Kun tarkastellaan neljää tutkittavaa aluetta erikseen, yhteiskuntajärjestelmän heikkouksiin kiinnitetään niissä eri tavoin huomiota.

Etelä-Suomen Sanomat: riskejä ja virheitä järjestelmässä

Päijät-Hämeen seutu kehitti laman aikana pääkirjoituksissa oman riskiyhteiskunnan skenaarionsa. Siihen kuuluivat oleellisesti yksilöihin kohdistuvat uhkat ja riskit. Tällaisia uhkia ja riskejä olivat esimerkiksi väestöä uhkaavat sairaudet, huumet, rikokset ja koulutuksen puute. Laman maailmaan kuuluivat myös poliittisen eliitin epäonnistuneet teot ja virheet. Etelä-Suomen Sanomissa alue nähtiin aktiivisena talouden toimijana ja monin paikoin Päijät-Hämettä verrattiin muihin eurooppalaisiin alueisiin, ei niinkään muihin suomalaisiin maakuntiin.

Lamasta nopeaan kasvuun (ESS 30.3.1993)

[..] On kieltämättä oikein, että vaikeuksien keskellä joku kaukonäköinen pystyy pohtimaan tulevaa kehitystä ja näkee siinä vielä myönteisiä ennusmerkkejä. Kaukana hämmöttävän nousun ja nykyisen taluskriisin väliin mahtuu kuitenkin monta mahdollisuutta tehdä virheitä. Hallituksella, ammattiyhdistysjohtajilla ja yrityksissä päätöksiä tekevillä ei nimittäin nyt ole liiemmin pelivaraa. Pienetkin virheet voivat suistaa talouden vieläkin pahempaan jamaan.

Työttömyys ei helpota (ESS 19.1.1995)

[..] Päällimmäiseksi huoleksi kasvaa yhteiskunnallisen vakauden säilyttäminen, koska melkoinen osa valmistuneista nuorista jää vaille pysyvää työpaikkaa, opiskeluaajan jälkeinen elämä ei ala sillä tavalla kuin odotti. Yhteiskunta lupasi mutta ei antanut. Näköalat muuttuvat lohduttomiksi ja henkinen viireys laskee, paluu työelämään on vaikeaa. Elämästä tulee sivullisen elämää, omat vaikutusmahdollisuudet koetaan vähäisiksi.

ESS:ssa lamasta ja työttömyydestä kirjoittaminen oli osa legitimaatiokriisin kokemista. Järjestelmä oli epäonnistunut, ja toimijat, joilla oli ollut systeemin

puitteissa valtaa olivat tehneet virheitä. Talous nähtiin herkästi reagoivana sairautena ja tuhoisana ilmiönä. Motivaatiokriisi koettiin alkuun erityisesti sukupolvien dynamiikan epäonnistumisen kautta.

Ruoka-apua Päijät-Hämeeseen (ESS 18.12.1995)

[...] Suomi oli ainut EU:n uusista jäsenmaista, joka anoi ruoka-apua yhteisön hyväntekeväisyysvaroista. Työttömyysasteen ja kansantulon perusteella Päijät-Häme sijoittuu todellakin EU:n köyhimpien joukkoon. Ruoka-apu tuntui kuitenkin nöyryyttävältä. Vauras Pohjola saa Euroopasta viljaa nälänhädän tyydyttämiseksi! Siinä on samaa tuntua kuin sodan jälkeen, kun Amerikasta tuli apupaketeissa marmorikuulia.

Identiteettikriisin laajeneminen koko kansallista olemista, "suomalaisuuden" alennustilaa kuvaavaksi kollektiiviseksi häpeäksi tuli esille erityisesti, kun "Vauras Pohjola" sai ruoka-apua EU:sta. Muissakin lehdissä tämä herätti muistoja historiasta ja sodasta. Mielenkiintoinen havainto oli se, että kun kansakunnalla meni todella huonosti, tuli yksilöistä kansallinen "me". Tämä huomio kertoo siitä, että kollektiivinen usko kansallisvaltioon, vaikkei niinkään sen puitteissa toimivan yhteiskuntajärjestelmän toimimiseen oli vahva koko kymmenvuotiskauden ajan. ESS oli myös aktiivinen toimija ja herkästi reagoiva merkitystalouden säätelijä suhteessa alueen talouselämään. Lehti oli tietoinen median roolista laman määrittelijöinä:

Me reagoitiin vaikka me ollaan yrittäjien puolella, me asetuttiin niitten ihmisten puolelle jotka menettivät työpaikkansa, me saatiinkin siitä sitten moitteita, että lehti uutisoi jatkuvasti negatiivisesti, ja ne olivat suurimpia uutisia meillä, että se ja se yritys sanoi niin ja niin monta ihmistä irti, kysyttiin ihmisiltä, että miltä tuntuu, eli tältä inhimilliseltä tasolta ja yrittäjät moitti meitä negatiivisesta asenteesta. Jossakin vaiheessa me huomattiin, että tässä ei oo mitään järkeä että me taas kerrotaan et se meni konkurssiin, silloin me yritettiin kääntää se niin, et jos jotain positiivista oli kerrottavaa tältä taloudelliselta puolelta niin pikkusen suurennellaan sitä, tääl ei kukaan kyl pystyny oikein-meillä oli sellanen valittu linja, et jos on positiivista niin tehdään siitä sellanen suuri juttu ja annetaan tän huonon mennä niinkuin se menee. (haastattelu 15.3.2000, Jaakko Koskela, ESS)

Lapin Kansa: unohdetuista unohdetuin pohjoinen

Lapin Kansan pääkirjoituksissa legitimaatiokriisi sen sijaan sekoittui kollektiivisen motivaatiopohjan romahtamiseen. Vastakkain olivat pohjoinen ja etelä; köyhä ja sorrettu; unohdettu periferia ja vallan keskus. Rationaalisuuden heikkenemistä, kuten muissakin maakuntalehdissä, toppuuteltiin. Suomalaisuus rakentui hämmästyttävälle yhteiselle lojaalisuudelle, kansan tahdolle, joka on fennomanian ajoista ollut sekä resurssi että myös poliittisen eliitin manipulaatioväline.

Pohjoinen unohtui taas (LK 14.1.1989)

[...] Kaikkein kaltoimmin työohjelpaketin määrärahat kohtelevat Lappia, Oulua, Pohjois-Karjalaa ja osin Kainuutakin – juuri niitä alueita, joissa työllisyystilanne on jo vuosia ollut maan vaikein. Kun samanaikaisesti Uudellemaalle lisätään rahoja tuntuvasti, on enemmän kuin vaikeata ymmärtää valtioneuvoston työohjelpaketin tarkoitusperiä. Tällaisessa rahanjaossa on hölmöilyn maku.

Lappiko riiston kohde (LK 24.2.1991)

Lappi on kokenut joutuneensa kautta historian etelän riiston kohteeksi. Käsitys juontuu aina vuosituhaten alkuun, jolloin Lapin asuttaminen alkoi. Kehitystä kutsuttiin Lapin valtaamiseksi. Vielä tänään monet kokevat, että etelä elää milloin Lapin luonnon, milloin sen ihmisen kustannuksella.

Legitimaatiokriisi näyttäytyi maantieteellisenä ja aluepoliittisena väärytenä. Järjestelmä riisti sisäisesti joitakin osia ja suosi joitakin toisia osia. Poliittinen eliitti harrasti ”valtionapujen salatiedettä” ja poliittinen järjestelmä oli jo suistumassa järjestellisten toimintamallien ulkopuolelle.

Lappi kaipaa työtä (LK 8.4.1992)

Joku vääräleuka on joskus sanonut, että Lapissa vastustetaan muun muassa vesivoiman rakentamista, koska se merkitsisi sitä, että maakunnan työttömyyskorkistossa viruvat nuoret miehet joutuisivat töihin. Huumori sijansa saakoon, mutta totuus on kokonaan toinen. Yksikään maakunta tuskin voi iloita sellaisesta, että tuhannet ihmiset ovat vailla työtä.

Mielenkiintoista LK:n pääkirjoituksissa oli se, että ihmiset olivat maantieteellisen aseman määrittämiä (pohjoisen ihminen, lapin ihminen tms.) eivät niinkään kansalaisia, yrittäjiä tai veronmaksajia. Asuinpaikka määritti jopa työttömät ja työttömyyden erilliseksi osaksi koko maata koskevasta työttömyydestä. Lapin työttömyys johtui osin etelän ymmärtämättömyydestä ja legitimaatiokriisi oli siten maantieteen määrittämä. Systeemi oli sokea alueellisille eroille. Kansalaisuuden motivaatiopohjan katoaminen näkyi passivoitumisena ja vetäytymisenä yhä enemmän ”pohjoiseen” – etelän riiston ulottumattomiin.

Ilkka: maa, maaseutu ja talonpojat

Etelä-Pohjanmaa on Suomen vilja-aitta ja Ilkka ”maaseudun” voimakas puolustaja. Maaseudun käsitteeseen itsessään kiteytyy paljon suomalaisuuteen liitettyjä positiivisia arvoja: itsellisyys, omavaraisuus, työteliäisyys, ylpeys omasta työstä sekä yrittäjyys. Tämän vuoksi myös maakunnalla on erityisasema suomalaisessa aluejärjestelmässä. Verrattuna muihin maakuntiin, legitimaatiokriisin vaikeus riippui hallituksen kokoonpanosta, ei niinkään systeemin yleisestä toimimattomuudesta.

Valtio kohtelee kaltain Vaasan lääniä (Ilkka 16.1.1988)

Punamusta hallituksen aluepoliittinen ajattelu näkyy sitä selvemmin, mitä enemmän valtion viranomaiset ehtivät tehdä kehitysalueita koskevia päätöksiä. Torstai oli tähän astisista mustin sillä saman päivän kuluessa hallitus hyväksyi TVL:n karsitun työohjelman, riisutun työllisyystyöohjelman ja maidontuotannon vähentämissopimukset.

Talonpojat pelkäävät (Ilkka 15.11.1990)

Maanviljelijöillä on suuri huoli tulevaisuudestaan kaikkialla Euroopassa ja jopa kaukaisessa Japanissa. Mikäli hallitukset päättävät poistaa maatalouskaupan esteet tai oleellisesti niitä pienentää, tuloksena on historian suurin mullistus. ”Tuettomaan” elintarviketuotantoon kykenee aniharva maa. Perinteinen eurooppalainen perheviljelmä ei siihen kykene.

Tutkituista lehdistä Ilkka on ainoa, jossa viitataan erilaisiin väestöryhmiin elinkeinon kautta (talonpojat, sotilaat tms.). Talonpoikaisuus rakentuu symbolisesti keskeiseksi kategoriaksi ja maanviljelijöihin ryhmänä ja heidän oloihinsa viitataan ympäri maailmaa. Pääkirjoitusten maailmassa ongelma ei ole yksin Suomen vaan kertoo pienviljelymuodon ahdingosta globaalina ongelmana.

Työttömien syylistäminen on väärin ja vaarallista (Ilkka 27.4.1996)

[..] Koko ajan vakavammaksi käy vaara kansan syvästä ja pysyvästä kahtiajaosta hyvä- ja huono-osaisiin. Kun suurin osa ihmisistä on työnsä säilyttänyt ja saanut jopa varsin huomattavaa reaali-palkan lisäystä – sitä suurempaa, mitä suuremmista tuloista on kysymys – eivät monet näe ympäristössään mitään muutosta. Työttömät koetaan etäisenä talouden taakkana, joka estää vielä suuremman hyvinvoinnin kasvun.

Motivaatiokriisi tuli selkeimmin esille työttömyyttä käsittelevissä pääkirjoituksissa. Tutkittujen lehtien päätoimittajat ottivat kantaa lehtien aktiivisiin linjavalintoihin juuri työttömyyttä käsittelevissä teemoissa. Ilkassa erityisen aktiivisesti pyrittiin vaikuttamaan yritystoiminnan elpymiseen alueella:

Kyllä me silloin kuvasimme niin synkkänä kun se oli jo poliittisistakin syistä mutta nyt kun tämä elpyminen on toteutunut, niin se ei ole suinkaan tapahtunut ongelmitta, niin tässä on nyt tietoisesti viimeisinä vuosina pyritty antamaan pikkuisen positiivisempi kuva asioista kuin ne todellisuudessa ovat. Ihan siksi, että se rohkaisisi jotain sellaista joka on ihan siinä rajalla että aloittaako yrityksen, et tuota kaikki tällaiset uutiset, uuden yrityksen alkaminen, kaikki tällanen pannaan pikkusen leveämmällä kuin oikea uutisarvo olisi ja vastaavasti konkurssi ehkä pikkusen pienemmällä. Kaikki tietysti kerrotaan mutta kyllä meillä tällanen yleistavoite on. Se on annettu nimenomaan taloustoimitukselle, siellä pyritään tekemään tällaista positiivista yritysjournalismia ihan tietoisesti. (haastattelu 17.3.2000, Kari Hokkanen, Ilkka)

Karjalainen: itä, raja ja reuna-alue

Tyypillistä Karjalaiselle oli vahva ja emotionaalinen kiinnittyminen alueeseen ja paikallisuuteen. Pohjois-Karjala voidaan nähdä *kulttuurisena kotina*, jota muovasivat tutkimusajanjakson aikana "heimojen" ja karjalaisen kansanluonteen piirteet. Lehdessä oltiin varsin aktiivisia kuvailemaan paitsi omia niin myös muiden alueiden kulttuuripiirteitä. Kulttuurinen, koditon paimentolainen oli kaukana vaarojen varjossa elävästä tiukasti multaan ja metsään kiinnittyneestä ihmistyyppistä. Topealiaanisiet mielikuvat elivät vahvaa elämäänsä maakuntalehdessä ja alueellisia erityispiirteitä pyrittiin korostamaan. Vahva alueellinen identiteetti koettiin voimavarana. Ehkäpä juuri tästä syystä legitimaatiokriisiä pyritään torjumaan aktiivisesti konsensus- ja yhteistyömielialalla.

Lama ei hellitä syytellen, vaan tehokkaalla yhteistyöllä

(Karjalainen 12.11.1992)

Pari vuotta jatkunut ja syventynyt talouslama ei hellitä otettaan, vaan työttömyys jatkuu edelleen korkeana, investoinnit ovat vähäisiä, kuntien taloustilanne tiukka ja kansalaisten verorasitus kasvussa." [...] – "Tehdyistä virheistä tulisi ottaa oppia ja epärealistisista toiveista ja syyttelyistä luopua. Tämän maan asiat on saatu ennenkin kuntoon yhteistyöllä. Sitä ja konsensusta juuri nyt tarvitaan.

Kansallisen itsenäisyyden arvo korostuu myllerryksissä

(Karjalainen 6.12.1992)

[..] Nousun nopea katkeaminen on pakottanut jokaisen suomalaisen tarkistamaan elämänarvojaan. Nyt jälleen ymmärrämme, että vauraus ja siihen liittyvät edut on hankittavissa ja säilytettävissä vain uutteruudella.

Talouskriisi nähdään opetuksena, joka on saanut ihmisiä tarkistamaan arvojaan ja kenties luopumaan vääristyneistä elämänarvoista (ahneudesta, suorituspainotteisesta elämästä jne.). Kuten muissakin lehdissä, yhteiskuntajärjestelmän häiriötilan ja toimimattomuuden voittaa kuitenkin kansallinen yhtenäisyys ja voimakas usko kansakunnan kestäkykyyn. Mielenkiintoinen yksityiskohta, joka tuli myös muiden maakuntien kohdalla esille, oli alueiden sisäinen kateus esimerkiksi yritystoiminnan puolella. Tässäkin lehden oli oltava tasapainotteleva voima.

Yritimme pitää henkeä yllä, ainakin kun itse kirjoitin käytin sanaa taantuma, lammalla oli huono kaiku. Jonkin verran positiivisia uutisia yritettiin saada, mutta törmättiin 95–97 sellasiin, täällä on paljon sellasia pieniä yrityksiä, verstaita ja alihankkijoita, muutaman kymmenen hengen, jotka on kehittäneet jonkun erikoisen tuotteen – niillähän on mennyt hyvin vaikka alihankintasuhde on pulmallinen. Yritimme tehdä talousosaston kanssa että jos tehtäis juttua niistä mutta ne ei halunneet tulla ulos – juttusarjasta ei tullut mitään. Ne kai pelkäs jotain kateutta. (haastattelu 22.4.2000, Pekka Sitari, Karjalainen)

Lehti on myös lohduttaja ja neuvonantaja: poliittisen talouden evoluutiosta

Ei tämmöstä kategorista päätöstä oo tehty [positiivisesta uutisoinnista] mutta tämmöseen mä oon yllyttänyt että haetaan positiivinen kulma asioihin, ja mä esim. lte kolumneissa 90% käsittelen myönteisiä asioita. Eli kuitenkin lehti on myös lohduttaja ja toivonantaja. (haastattelu 16.3.2000 Heikki Tuomi-Nikula, Lapin Kansa)

Jokaisessa maakuntalehdessä on viitteitä systeemi- ja identiteettikriiseihin ja näiden kriisien erilaiseen käsittelytapaan pääkirjoituksissa. Jokaisessa maakuntalehdessä myös toimittiin aktiivisesti journalistisin keinoin näiden kriisien tasapainottajana, "lohduttajana ja neuvonantajana". Näin habermasilainen käsitys yhteisestä yhteiskuntasysteemistä hajaantuu usean alueellisen systeemin todellisuudeksi. Maakunnat elävät omaa yhteisöllistä elämäänsä osana kaikille yhteistä yhteiskuntasysteemiä. Kriisin kokeminen kiteytyy niihin erityisehtoihin, joita maantieteellinen positio, maakunnan historia ja käsitykset väestön luonteesta ovat alueelliselle järjestelmälle määrittäneet.

Alueellisen yhteisön rajaaminen ja rakentaminen on erityinen luokittelu- ja määräysvallan ilmentymä. Siinä on kyse representaatioiden politiikasta ja siitä, kuka tätä politiikkaa voi julkisuudessa harrastaa. Maakunnallisen lehdistön yhteisön määrittämisen strategiassa on myös kyse kaupallisesta levikkitaistelusta. Journalismi yleisesti yhteiskunnallisena käytäntönä luo merkitysgenrensä sisällä kuvauksia todellisuudesta, jotka ovat tietenkin alisteisia journalismin käytännöille. Alueellisissa lehdissä journalismin käytännöt ovat alisteisia myös diskursiivisille ja symbolisille rakenteille kuten vaikkapa *maakunta*, *lama* tai *pohjoinen*. Tämä on osa lehden ja alueen kulttuurista suhdetta mutta myös kaupallinen strategia, jolla lehti "tuottaa" yleisönsä. Viestintä on eräs resurssi, jolla maakunnan taloudellista ja poliittista koheesiota voidaan aktiivisesti pitää yllä.

Maakunnallinen lehdistö ottaa usein kantaa voimakkaasti tiettyjen elinkeinojen tai maaseudun kulttuuristen piirteiden säilymisen puolesta. Tulkinnan politiikkaa ohjaa toisaalta halu nojata perinteisiin arvoihin ja stereotyyppioihin (juuriin, kotimaahan, historian symbolisiin tapahtumiin, paikkaan, alueeseen) ts. kansalaisuuden motivaatiopohjaan sen laajassa merkityksessä. Toisaalta *paikallistamisen politiikkaan* liittyy halu järjestää ympäröivä tila uudelleen osana laajempaa globaalia talouden ympäristöä. Useimmiten tulkintoja jäsennetään erilaisten vastinparien avulla. Tällaisia ovat esimerkiksi itä ja länsi, suomalaisuus ja eurooppalaisuus, kaupunki ja maaseutu sekä valtiokansalaisuus ja paikallisuus. Symbolinen yhteisöllisyys on yhä eriytyneempää eri alueilla ja tätä paikallistamisen politiikkaa avaamalla on mahdollista löytää yhä useampia mikrotason Suomia.

Kriisi, kuten Régis Debray (1973, 90) on todennut, on intensiivinen ja jännitteinen poliittisen ajan hetki. Aika tutkimuksen akselina ei ole yhtenäinen jatku-mo, sen sijaan jokainen yhteiskunnallinen kehityskulku ja muutos sekä eri alueet ja maantieteelliset yksiköt kokevat nousun ja laskun ajallaan. Aika ikään kuin hidastuu noususuhdanteessa ja nopeutuu kriisin aikaan. Alueet kehittävät myös oman temporaalisen mikrokosmoksena, jonka rytmi liittyy alueen talouselämään, alueen merkitystalouteen ja maantieteelliseen sijaintiin. Tämän vuoksi esimerkiksi kriisiajan poliittinen puhe, johtaminen ja toiminta on aikaperspektiiviltään eri-laista kuin nousukauden poliittinen toiminta.

Analyysin kannalta on olennaista erottaa kaksi kriisin tutkimuksen aikaperspektiiviä: synkroninen ja diakroninen tarkastelutapa. Synkroninen tarkastelutapa keskittyy ristiriitoihin ja kriisitendensseihin tietyssä systeemissä ja paikassa tietyllä hetkellä. Synkroninen analyysi on ikään kuin valokuvan ottamista tietyistä hetkes-tä, rakenteista ja ajattelun muodoista ja analyysiin pyrkimyksenä on lukea tästä kuvasta kriisin tendenssejä. Diakroninen analyysi sen sijaan keskittyy historialli-sen kehityksen kuvaamiseen tietyllä alueella tai tietyssä systeemissä. Diakroninen analyysi pyrkii selvittämään, miten kriisi kehittyy ja paljastuu ajan myötä raken-teiden ja diskursiivisten muotojen kautta. Erilaisten kriisien muodonmuutokset ovat nähtävissä tutkituissa lehdistä nimenomaan diakronisen analyysin kautta.

Myös esimerkiksi alueellisen identiteetin määrittelyssä on lopulta kyse paikan ja juurien välisestä yhteydestä, jonka avulla käydään taistelua kulttuurisesta luokitteluvallasta. Tämän luokitteluvallan hallinnan perimmäisenä tarkoituksena on ryhmien rajaaminen. Alueellisen yhteisön sisällä käsitykset sosiaalisen maailman merkitysrakenteesta ja jaoista ovat usein yhtenäiset. Alueellisen yhteisön sisällä määritellään myös se, kuinka vakavaan legitimaatiokriisiin poliittinen järjestelmä on joutunut.

Aineiston perusteella vahvan alueellisen identiteetin pohjalle rakentunut ko-heesio tuntuisi estävän kansalaisuuden kokemiseen liittyvää syvää motivaatiokrii-siä. Suomalainen maakuntalehdistö tuntuu myös pitävän yllä rationaalisesti virit-tyntä keskustelua vaikeinakin aikoina. Siitä huolimatta kulttuurisesti homogee-nisen Suomen sisällä on löydettävissä toisistaan eroavia alueellisia systeemejä, joissa päämäärät ja tulkinnat siitä mitä "todella tapahtuu" ovat erilaisia. Näiden systeemien ymmärtäminen tulee entistä tärkeämmäksi, kun poliittisen järjestel-män legitimaatio ei enää perustu äänestäjäkunnan uskollisuudelle.

Diakroninen analyysi suomalaisen aluejärjestelmän merkitystalouksien dyna-miikasta todistaa siten ainakin kaksi seikkaa. Ensiksi voimme unohtaa yhteiskun-tateorian, joka selvittäisi edes kansallisvaltion tasolla koko yhteiskuntasysteemin toimintatapoja. Sen sijaan talous- ja kulttuurimaantieteen rajaama yhteisöllisyys ja sen sisäinen toiminnan dynamiikka on otettava tutkimuksen kohteeksi entistä tarkemmin. Toiseksi, alueellisen eriaikaisenkin diskursiivisen evoluution ymmärtä-minen herkistää meidät uudella tavalla merkitystalouden tuottamalle lisäarvolle.

Mitä vahvempi on positiivisten symbolisten hyödykkeiden vaihdanta tietystä alueellisessa systeemissä, sitä vahvempaa koheesiota myös joukkoviestintä rakentaa alueelle ja yhteisön kansalaisuuden motivaatorakenteelle. Ontologisen turvallisuuden ja jatkuvuuden kokeminen on hyvä perusta demokratialle. Se on ainoa perusta myös suotuisasti kehittyvälle taloudelle – niin materiaaliselle kuin symbolisellekin.

Viitteet

- 1 Legitiimaatiokriisin teoria yhdistetään usein Jürgen Habermasiin ja Claus Offeen. Tämä neo-marxistinen teoreettinen lähtökohta pyrkii selvittämään ”jälkikapitalistisen” kriisin syntytekijöitä. (erityisesti Habermas 1975, 1992; Offe 1984, 1985; Hay 1986). Spatiaalinen teoreettinen lähtökohta tilasta sosiaalisina ja poliittisena suhteina sekä talouden resurssina nojaa Henri Lefebvren, Doreen Massey'n ja David Harvey'n töihin. (Lefebvre 1986, 1971; Harvey 1986; Massey 1993, 1994, 1999).
- 2 Kulttuurinen kielioppi voidaan tässä ymmärtää vaikka temporaalis-spatiaalisten ja talouteen liittyvien dikotomioiden kautta (maaseutu-kaupunki; pohjoinen-etelä; keskusta-periferia; ennen-nyt; muuttuminen-pysyminen; myös vauraus-köyhyys; minä-toinen). Taustalla on oletus, että elämismaailman haltuunotto episteemisrepresentatiivisesti tapahtuu ainakin osittain em. jakojen kautta.
- 3 Erityisesti tämän artikkelin problematiikkaan liittyen keskeisiä tutkimuksia ovat olleet seuraavat; Linz & Miguel (1966, 267–319) löysivät klassisessa ekologisilla muuttujilla operoivassa tutkimuksessaan *The Eight Spains* kahdeksan erilaista aluetta Espanjan sisältä, jotka erosivat myös kulttuurisilta arvoiltaan. Alexander ym. (1987) *The Micro-Macro Link* -teoksessaan pyrkivät yhdistämään mikrososiologian ja rakennetason ilmiöiden välistä kuilua, jossa eräs ulottuvuus oli juuri kysymys universalismista/paikallisesta partikularismista. Henri Lefebvren *The Production of Space* ([1986] 1991) tarkasteli ”sosiaalista tilaa”, joka syntyi tuotantosuhteiden ja fyysisen tilan dialektiikkana vaikuttaen ympäristön ja arjen kognitiiviseen käsitteellistämiseen. David Harvey (1989) kehitti Lefebvren tilan käsitteen ”spatialiseksi matriisiksi” pyrkien selittämään sen avulla kapitalismin erilaisia kehitysvaiheita ja niiden suhdetta alueisiin ja tilaan abstraktissa mielessä (spaces). Edward Soja (1989, 1996) pyrki ylittämään teoksissaan maantieteen ja yhteiskuntatieteen välisen rajan yhteiskunnallistamalla spatiaalisen ulottuvuuden. Allen ym. (1998) teoksessaan *Rethinking the Region* päätyivät tarkastelemaan Englannin eteläosan (South-East) taloudellista menestystä empiirisenä ongelmana, jota tutkittiin alueen diskursiivisen rakentamisen kautta. Fenomenologisesti spatiaalista elämismaailmaa ovat käsitelleet erityisesti de Certeau (1984); Relph (1976); Tuan (1977) ja Bachelard (1964). Suomessa Anssi Paasi (1986, 1991, 1997) on tarkastellut suomalaista alueellista identiteettiä ja aluetietoisuutta sekä teoreettisena että empiirisenä ongelmana ja Jouni Häkli alueellistumista hallinnollis-diskursiivisena prosessina (1994, 1998, 1999).
- 4 Alueellisuutta ja paikallisia viestimiä on toki tutkittu (Jankowski & Prehn 2000; Prehn & Jauert 1995, 1999; Larsson 1998; Lundby & Skogerbo 1988; Aalto 1985; Orjala 1995; Hujanen 2000; Mervola 1998; Paasi 1986; Miettinen 1980; Tommila 1997; Salokangas 1999) mutta itse alueellisuuden tai paikallisuuden tuottama teoreettinen pohdinta – tilan käsite analyttisenä – on jäänyt empiirisessä tutkimuksessa vähemmälle.
- 5 Kuvitteellinen yhteisö on kuitenkin viime aikoihin saakka toiminut viestinnän tutkimuksissa enemmän heuristisena kuin analyttisenä käsitteenä (esim. Anderson 1993; Meyrowitz 1986; Reimer 1994; Morley & Robins 1995; Ekecrantz & Olsson 1991; Appadurai 1996; Hujanen 1997; Kantola 1996). Heuristisena käsitteenä ”kuvitteellinen yhteisö” kiertää ongelmallisen kysymyksen rakenteen ja toimijoiden suhteesta. Onko näiden kuvitteellisten yhteisöjen tutkiminen rakenteellisen vai kulttuurisen analyysin kohde – vai kenties kummankin? Missä suhteessa näiden selittäjien (rakenne/kulttuuri) vaikutus on luettavissa kulttuurista ja erilaisista dokumenteista – vaikkapa sanomalehdestä, joka toimii tämän yhteisön aktualisoitina?
- 6 Aluejärjestelmät kuitenkin muuttuvat jatkuvasti kulttuuristen, taloudellisten ja poliittisten reunaehtojen muuttuessa. Esimerkiksi hallinnollisista syistä alueet jakautuvat toiminnallisesti pienemmiksi tai suuremmiksi yksiköiksi. Tästä hyvä esimerkkinä käy oli muutos Suomen läänijaossa. Historiallinen maakunta on myös luonteeltaan sangen kaukana siitä, mitä esimerkiksi EU:n toiminnalliset maakunnat edustavat tänään. (Paasi 1999, 100)
- 7 Hänninen jakaa Mary Douglasin mukaan (1992, 244) pyrkimyksen vakiinnuttaa kollektiivinen identiteetti kahteen tekniikkaan; luokittelun ja lajittelemisen tekniikkaan. Identiteetin muotoilu esim. luokittelussa tapahtuu lähinnä metaforisten projektioiden avulla. Esimerkiksi säiliömetaforan avulla voidaan jäsentää yhteisö ihmisten asuinpaikkana. Metaforat toimivat direktiivinä, jotka järjestävät normien laitelmaa. Ne myös suuntaavat normien keskinäisiä viittaussuhteita eli jäsentävät normatiivista järjestystä (ks. Rose 1996) Käyttäytymisen ja väestön hallinnoinnin suhteen identiteetin tunnustaminen on keskeinen. Väestön on tunnustettava identiteettinsä ja hallinnointi toisaalta edellyttää kohteiden identifiointia (Hänninen 1998, 112–113).

- 8 Tutkimuksen aineistona on neljän lehden maakunnallinen aineisto 1988–1997, joka kerättiin kvantitatiivisen sisällönerittelyn keinoin joka toisesta numerosta koodaamalla otsikkotason teemat, otsikon aikamuoto, juttutyypit, otsikon indikoima muutos (positiivinen, negatiivinen, ei muutosta/ristiriitainen kehitys). Lisäksi otsikko ja alaotsikot kirjoitettiin osaksi havaintomatriisia. Havaintojen kokonaismäärä oli 37 126 havaintoa (Etelä-Suomen Sanomat 6927, Ilkka, 8860, Karjalainen 13 014 ja Lapin Kansa 8324). Havaintojen erot kertovat alueellisen aineiston kokonaismäärän varioimisesta lehdessä. Pääkirjoitusten analyysia varten otoksesta poimittiin kaikki pääkirjoitukset. Uutisagendan profiilia varten materiaalia tiivistettiin tekemällä kvalitatiivisia tapaus-tutkimuksia (noin 400 artikkelia), analysoimalla otsikkoja sekä määrällisten analyysien avulla. Kriteeri teemoit-tain kerätyssä aineistossa oli se, että journalistisen aineiston on käsiteltävä lehden levikkialuetta. Näin kerät-tiin sekä paikalliset, alueelliset että maakunnalliset uutiset. Kotimaan uutiset kerättiin myös siinä tapauksessa, kun jutussa oli alueellinen kohdennus tai osuus. Lajityypeinä uutisten lisäksi mukana olivat laajemmat artik-kelit ja reportaasit, kolumnit, pääkirjoitukset ja mielipidekirjoitukset. Lisäaineistona käytettiin päätoimittajien haastatteluja, Suomen Gallupin aineistoja sekä Tilastokeskuksen aluetilinpitoa kuvaavaa aikasarjaa.

Haastattelut

- Kari Hokkanen, päätoimittaja, Ilkka, 15.3.2000.
Jaakko Koskela, varapäätoimittaja, Etelä-Suomen Sanomat, 14.3.2000.
Pekka Sitari, päätoimittaja, Karjalainen, 22.4.2000.
Heikki Tuomi-Nikula, päätoimittaja, Lapin Kansa, 16.3.2000.

Lähteet

- Aalto, Eeva-Liisa (1985)
Paikallislehdistön alkutaival. Teoksessa Tommila ym. (toim.) Suomen lehdistön historia 4. Kuopio: Kustannus-kiila.
- Alexander, Jeffrey C. ym. (eds.) (1986)
The Micro-Macro Link. California: University of California Press.
- Allen, John ym.(eds.) (1998)
Rethinking the Region. London: Routledge.
- Anderson, Benedict (1991)
Imagined Communities. Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. London: Verso.
- Appadurai, Arjun (1996)
Modernity at Large. Cultural Dimension and Globalization. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Bachelard, Gaston (1969)
The Poetics of Space. Boston: Beacon.
- Böckerman, Pauli (1998)
Alueet työttömyyden kurimuksessa. Vammala: Kunnallissalan kehittämisseätiö.
- de Certeau, Michel (1984)
The Practice of Everyday Life. Berkeley: University of California Press.
- Debray, Régis (1973)
Time and Politics. Teoksessa Prison Writings. London: Allen Lane.
- Dodgshon, Robert (1998)
Society in Time and Space. A Geographical Perspective on Change. Cambridge: Cambridge University Press.
- Douglas, Mary (1992)
Rightness of Categories. Teoksessa Douglas, Mary & David Hull (eds.) How Classification Works. Nelson Goodman among the Social Sciences. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Ekecrantz, Jan & Tom Olsson (1994)
Det redigerade samhället. Om journalistikens, beskrivningsmaktens och det informerade förnuftets historia. Stockholm: Carlsson.
- Fairclough, Norman (1995)
Media Discourse. London: Edward Arnold.
- Foucault, Michel (1980)
Questions of Geograhly. Teoksessa Power/Knowledge. Selected Interviews and Other Writings 1972–1977. Oxford: Harvester.
- Gregory, David (1994)
Geographical Imaginations. Cambridge: Blackwell.
- Habermas, Jürgen (1976)
Legitimation Crisis. London: Heinemann.
- Habermas, Jürgen (1992)
Conservatism and Capitalist Crisis. Teoksessa P. Dews (ed.) Autonomy and Solidarity: Interviews with Jürgen Habermas. London: Verso.
- Harvey, David (1986)
The Condition of Postmodernity: An Enquiry into the Origins of Cultural Change. Oxford: Blackwell.
- Hay, Colin (1996)
Re-Stating Social and Political Change. Buckingham: Open University Press.

- Hujanen, Jaana (2000)
Journalismin maakunnallisuus. Alueellisuuden rakentuminen maakuntalehtien teksteissä ja tekijöiden puheessa. Jyväskylän yliopisto: journalistiikan väitöskirja.
- Hänninen, Sakari (1998)
Kamppailu identiteetistä. Teoksessa Hänninen, Sakari (toim.) Missä on tässä? Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden, valtio-opin ja filosofian julkaisuja 18, Saarijärvi: Gummerus.
- Häkli, Jouni (1994)
Maakunta, tieto ja valta. Tutkimus poliittis-hallinnollisen maakuntadiskurssin ja sen historiallisten edellytysten muotoutumisesta Suomessa. Acta Universitatis Tamperensis ser A, vol. 415.
- Häkli, Jouni (1998)
Manufacturing Provinces. Theorizing the Encounters Between Governmental and Popular 'Geographs' in Finland. Teoksessa Tuathail, Gearoid Ó & Simon Dalby (eds.) Rethinking Geopolitics. London: Routledge.
- Häkli, Jouni (1999)
Cultures of Demarcation: Territory and National Identity in Finland. Herb, G. & D. Kaplan (eds.) Nested Identities: Identity, Territory, and Scale. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Jankowski, Nick & Ole Prehn (toim.) (2000)
Community Media in the Information Age: Perspectives, Findings and Policy. Cresskill, NJ: Hampton. (painossa)
- Jarvis, Brian (1998)
Postmodern Cartographies. The Geographical Imagination in Contemporary American Culture. London: Pluto.
- Kantola, Anu (1997)
Suomalaisuuden siteet. Kansallisen yhteenkuuluvuuden ja hallinnan dramaturgia. Helsingin yliopisto: viestinnän lisensiaatintutkimus.
- Larsson, Lars-Åke (1998)
Nyheter i samspel. Studier i kommunjournalistik. Akademisk Avhandling. Göteborgs Universitet: Institutionen för journalistik och masskommunikation.
- Lefebvre, Henri ([1971] 2000)
Everyday Life in the Modern World. London: Athlone.
- Lefebvre, Henri ([1986] 1991)
The Production of Space. Oxford: Blackwell.
- Linz, Juan & Antonis de Miguel (1966)
With-in Nation Differences and Comparisons. The Eight Spains. In Merrit, R. & S. Rokkan (eds.) Comparing Nations. The Use of Quantitative Data in Cross National Research. USA: Yale University Press.
- Lundby, Knut & Eli Skogerbo (1988)
Medieutvikling, kultur og regional identitet. Rapport 1/1988. Universitet i Oslo: Institutt for medier og kommunikasjon.
- Massey, Doreen (1993)
Politics and Space/Time. Teoksessa Keith, Michael & Steve Pile (eds.) Place and Politics of Identity. London: Routledge.
- Massey, Doreen (1994)
Space, Place and Gender, London: Polity.
- Massey, Doreen ym. (toim) (1999)
Human Geography Today. Cambridge: Polity.
- Mervola, Pekka (1998)
Suomalaiset ovat sanomalehtien lukijakansaa. Teoksessa Perko, Touko & Raimo Salokangas (toim.) Kymmenen kysymystä journalismista. Jyväskylä: Atena.
- Meyrowitz, Joshua (1985)
No Sense of Place: The Impact of Electronic Media on Social Behaviour. New York: Oxford University Press.
- Miettinen, Jorma (1980)
Sanomalehtien lukeminen. Viestintätutkimuksen seuran julkaisuja no. 2. Turku: Weilin&Göös.
- Morley, David (2001)
Home Territories. Media, Mobility and Identity. London: Routledge.
- Morley, David & Kevin Robins (1995)
Spaces of Identity. Global Media, Electronic Landscapes and Cultural Boundaries. London: Routledge.
- Offe, Claus (1984)
The Contradiction of Welfare State. London: Hutchinson.
- Offe, Claus (1985)
Disorganised Capitalism. Cambridge: Polity.
- Orjala, Jaana (1995)
Omaksi ja maakunnan hyväksi. Alueellisten ykköslehtien levikkialuetta yhdistävä ja puolustava sisältö. Jyväskylän yliopisto: journalistiikan lisensiaatintutkimus.
- Okko, Paavo ym. (1998)
Globalisaatio ja aluerakenteen muutos. Sitra 177. Helsinki
- Paasi, Anssi (1986)
Neljä maakuntaa. Maantieteellinen tutkimus aluetietoisuuden kehittymisestä. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja No. 8.
- Paasi, Anssi (1991)
Deconstructing Regions: Notes on the Scales of Human Life. Environment and Planning A 23, 239–256.
- Paasi, Anssi (1997)
Geographical Perspectives on Finnish National Identity. GeoJournal 43, 41–50.
- Paasi, Anssi (1998)
Koulutus kansallisena projektina. "Me" ja "muut" suomalaisissa maantiedon oppikirjoissa. Teoksessa Alasuutari, Pertti & , P. Ruuska (toim.) Elävän Euroopassa. Muuttuva suomalainen identiteetti. Tampere: Vastapaino.

- Paasi, Anssi (1999)
Läänejä ja kulttuurialueita. Teoksessa Westerholm, John & Pauliina Raento (toim.) Suomen kartasto. Suomen maantieteellinen seura ry, Helsinki: WSOY.
- Peltola, Osmo (1997)
Talous kasvaa lisääntyvätkö työpaikat? Aluetaloudellinen näkökulma. Länsi-Suomen taloudellisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 70.
- Pietilä, Kauko & Klaus Sondermann (1994)
Sanomalehden yhteiskunta. Tampere: Vastapaino.
- Prehn, Ole & Per Jauert (1995)
Lokalradio og lokal-tv. Nu og i fremtiden. Kobenhavn: Kulturministeriet.
- Prehn, Ole & Per Jauert (1999)
Kampen om provinsen. Tv 2 og de regionale stationer. Paper presenterad i 14. nordiske konferens för medie- och kommunikationsforskning, Kungälv, Sweden.
- Relph, Ernst (1976)
Place and Placelessness. London: Pion.
- Reimer, Bo (1994)
The Most Common Practices on Mass Media Use in Late Modernity. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Salokangas, Raimo (1999)
From Political to National, Regional and Local. The Newspaper Structure in Finland. Nordicom Review 20:1, 77-107.
- Soja, Edward (1989)
Postmodern Geographies. The Reassertion of Space in Critical Social Theory. London: Verso.
- Soja, Edward (1996)
Thirdspace. Journeys to Los Angeles and Other Real-and-Imagined Places. Massachusetts: Blackwell.
- Tommila, Päiviö (1997)
Paikallislehdistä eilen, tänään ja huomenna. Teoksessa. Hietala, M. & J. Oikarinen & H. Virtala (toim.) Arvot, analyysi, tulkinta. Helsinki: Hakapaino.
- Tuan, Yi-Fu (1977)
Space and Place. The Perspective of Experience. Minneapolis: Minnesota University Press.
- Urry, John (2000)
Sociology Beyond Societies. Mobilities for the Twenty-first Century. London: Routledge.

Kirjoita sukupuoli-teemanumeroon!

Tiedotustutkimuksen numero 2/2002 käsittelee mediakenttää erityisesti sukupuolen näkökulmasta.

Kokoamme teemanumeroon artikkeleita, haastatteluja ja katsauksia, joissa tarkastellaan sukupuolen ja median suhdetta. Ymmärrämme mediakentän monipuolisesti, joten kirjoitukset voivat käsitellä sukupuolta journalistisista teksteistä television asia- ja viihdeohjelmiin, radioon, uusmediaan, valokuvaan jne.

Ota yhteyttä mahdollisimman pikaisesti, jos olet kiinnostunut kirjoittamaan. Tekstien ensimmäisten versioiden tulisi olla toimituksella 15.3. mennessä, mieluiten sähköpostin liitetiedostona (rtf-muodossa) osoitteeseen

kaarina.nikunen@uta.fi

tai postitse osoitteella:

Kaarina Nikunen
Tiedotustutkimus-lehti
33014 Tampereen yliopisto

VIHDOINKIN!